

USPrnSO

Právo na soudní a jinou právní ochranu

IV. ÚS 218/99

< Vzhledem k tomu, že k zániku práva prekluzí, k němuž dochází ex lege, přihlíží soud z úřední povinnosti (právo, jež zaniklo prekluzí, nelze přiznat), nebylo možno v daném případě z pohledu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, garantujícím každému při soudní ochraně jeho práv zákonem stanovený postup, akceptovat postup odvolacího soudu, který se věcí z pohledu možného zániku práva jeho včasným neuplatněním odmítl zabývat, navzdory tomu, že námitku prekluze stěžovatel v řízení sám, byť se tak stalo v jeho závěru, vznesl. >

Ústavní soud

rozhodl v senátě o ústavní stížnosti společnosti V., s.r.o., zastoupené Mgr. J. H., advokátem, o ústavní stížnosti proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 7. 1. 1998, čj. 6 C 230/96-38, a Městského soudu v Praze ze dne 23. 3. 1999, čj. 16 Co 54/99-54, za účasti Městského soudu v Praze, jako účastníka řízení, a České pojišťovny, a.s., zastoupené JUDr. O. K., CSc., advokátem, jako vedlejšího účastníka řízení, za souhlasu účastníků řízení bez nařízení ústního jednání, takto:

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 7. 1. 1998, čj. 6 C 230/96-38, a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23.3.1999 č.j. 16 Co 54/99-54 se zrušují.

Odůvodnění

Stěžovatel se s odvoláním na porušení ust. čl. 95 a čl. 96 Ústavy ČR domáhal zrušení v záhlaví uvedených rozsudků, kterými mu byla uložena povinnost zaplatit žalobci 401.700,- Kč s přísl.

Z tvrzení obsažených v ústavní stížnosti a z obsahu připojeného spisu Obvodního soudu pro Prahu 5, sp. zn. 6 C 230/96-38, Ústavní soud zjistil následující skutečnosti.

Dne 25. 11. 1994 došlo k odcizení vozidla náležejícímu poškozenému klientu České pojišťovny, a.s.(nyní vedlejší účastník), z hlídaného parkoviště, jehož provozovatelem byl stěžovatel. Poškozenému klientovi vznikla škoda, na jejíž částečné pokrytí vyplatila Česká pojišťovna pojistné plnění ve výši 901.700,- Kč. Obecné soudy na základě provedeného dokazování vyhověly žalobě vedlejšího účastníka, jenž se jí domáhal s poukazem na to, že na něj dle ust. § 813 obč. zák. přešlo právo na náhradu škody, za kterou poškozenému klientovi odpovídá stěžovatel dle § 433 a § 435 obč. zák. Vzhledem k tomu, že stěžovatel byl u České pojišťovny pojištěn pro podobné případy (pojištění odpovědnosti za škodu) jen do výše 500.000,- Kč, zavázaly stěžovatele k zaplacení rozdílu ve výši 401.700,- Kč.

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že ačkoliv v řízení uvedl, že právo věřitele-postupitele, bylo prekludováno, což má vliv i na právo postupníka, soud se jeho námitkou vůbec nezabýval. Soud tak navíc ignoroval ust. § 583 obč. zák., dle kterého soud přihlédně i bez námítky dlužníka k případnému zániku práva z důvodů, že nebylo ve stanovené době uplatněno. Dále připomenul ust. § 436 obč. zák., dle kterého právo na náhradu škody musí být uplatněno u provozovatele garáží a jiných podobných podniků podobného druhu ve

smyslu ust. § 435 obč. zák. bez zbytečného odkladu a toto právo zanikne, nebylo-li uplatněno nejpozději patnáctého dne po dni, kdy se poškozený o škodě dozvěděl.

Stěžovatel nesouhlasí s argumentací odvolacího soudu, dle které jím uplatněná námitka prekluze, vznesená až v odvolacím řízení, je účelová a nemající oporu v skutkovém stavu věci, neboť mu není známa zákonná úprava, řešící, v kterém časovém úseku by mohla být taková námitka uplatněna a jaké důkazy by měly být navrženy.

V další části ústavní stížnosti stěžovatel poukazuje na vady provedeného důkazního řízení, ve kterém vedlejší účastník neprokázal rozhodující skutečnosti, tj existenci platné pojistné smlouvy uzavřené mezi vedlejším účastníkem a pojištěným (poškozeným), existenci pojištěného, existenci vozidla v době pojištění a nenalezením vozidla po krádeži. Nebyl předložen parkovací lístek, který obdrží každý řidič vjíždějící na parkoviště a zpětně se jím při výjezdu prokazuje.

Městský soud ve vyjádření k ústavní stížnosti uvedl, že stížnost nepokládá z ústavně právního pohledu za opodstatněnou. Je si vědom, že pro aplikaci hmotněprávního závěru o prekluzi v řízení uplatňovaného subjektivního práva nebylo třeba námitky stěžovatele. V rovině procesní, ve smyslu projednací zásady o.s.ř. , je však k úspěšné obraně stěžovatele třeba, aby tvrdil skutečnosti, z nichž by vůbec bylo možné dovodit sporování určitého a konkrétního právně významného faktu, aby tak mohla být posuzována otázka splnění důkazní povinnosti a unesení důkazního břemene. Stěžovatel až do vyhlášení rozsudku odvolacího soudu netvrdil takové skutečnosti, a pokud zpochybňoval žalobní tvrzení, pak nikoliv tím, že by k uplatnění práva došlo opožděně. Svůj poukaz na prekluzi odůvodnil jen argumentem, že má vůči žalobci, na kterého byla pohledávka postoupena, stejná práva jako vůči původnímu věřiteli. Odvolací soud proto jeho námitku neignoroval a její význam z hlediska procesního zhodnotil v odůvodnění svého rozsudku poukazem na projednací zásadu řízení.

Vedlejší účastník, jak je patrné z jeho vyjádření, je toho názoru, že stěžovatel napadl oba rozsudky obecných soudů, aniž by naplnil náležitosti stanovené zákonem č. 182/1993 Sb. , neboť jeden ze základních předpokladů zrušení rozsudku spočívá v tom, že tímto aktem orgány veřejné moci bylo zasaženo do ústavně zaručeného práva stěžovatele. Tento zásah stěžovatel nikterak neprokázal. V ústavní stížnosti ani na jednom místě netvrdí, že by došlo k porušení jeho ústavně zaručeného práva. Pouze namítá, že soudy porušily ustanovení § 120 o.s.ř. a polemizuje se závěry, formulovanými obecnými soudy na základě výsledků dokazování. K tomuto vedlejší účastník připomíná judikaturu ústavního soudu, v níž bylo opakovaně vyjádřeno, že Ústavní soud není vrcholem soustavy obecných soudů, a že mu nepřísluší přezkoumávat průběh řízení před těmito soudy, pokud jejich postupem nedošlo k relevantnímu zásahu do základních práv a svobod. Argumentace stěžovatele tak jen rekapituluje námitky vznesené v průběhu řízení. Případná prekluze byla zhodnocena Městským soudem v Praze. Dle jeho názoru soud má sice přihlídnout k prekluzi ex offio, ale pouze za předpokladu, že je prekluze v řízení dokázána. Protože řízení není ovládáno vyšetřovací zásadou, je nezbytné, aby důkaz o prekluzi provedl ten z účastníků, který její existenci tvrdí. V závěru svého vyjádření tak vedlejší účastník vyjádřil přesvědčení, že oba obecné soudy postupovaly v souladu s právním řádem České republiky, a proto je ústavní stížnost zjevně neopodstatněná.

Z obsahu spisu Ústavní soud zjistil, že soud I. stupně provedl ve věci dokazování, na základě kterého zjistil, že mezi Českou pojišťovnou, a.s., a poškozeným byla dne 28. 2. 1994 uzavřena pojistná smlouva č. 153-04-206-11, která se vztahovala i na pojistnou událost,

způsobenou odcizením vozidla. Dále bylo prokázáno, že majitel odcizeného vozidla dne 28. 11. 1994 oznámil pojišťovně, že dne 25. 11. 1994 došlo k odcizení vozidla z parkoviště před obchodním domem v Praze 4. Policie ČR, Obvodní úřad pro Prahu 4, potvrdil sdělením ze dne 25. 11. 1994, ČVS:OVV-2789/94, že mu tentýž den byla hlášena krádež vozidla (včetně osobních dokladů řidiče a spolujezdkyně). Rovněž bylo zjištěno, že provozovatelem parkoviště je stěžovatel, a ověřeno, že pojistné ve výši 901.700,- Kč bylo poškozenému vyplaceno. Soud na základě těchto zjištění dospěl k závěru, že byly splněny všechny zákonné předpoklady pro vznik odpovědnosti stěžovatele za škodu podle ustanovení § 433 a § 435 obč. zák. , byl prokázán vznik škody a její výše, stejně jako skutečnost, že za škodu bez zřetele na zavinění odpovídá stěžovatel, který hlídané parkoviště, kde k odcizení vozidla došlo, provozoval. Městský soud, který rozsudek soudu I. stupně jako věcně správný v napadeném výroku ve věci samé, jímž byla stěžovateli stanovena povinnost zaplatit vedlejšímu účastníku žalovanou částku, potvrdil, shledal pak dokazování provedené soudem I. stupně jako regulérní a jeho závěry jako odpovídající skutkovým zjištěním. V závěru odůvodnění svého rozsudku uvedl, že skutkově nikterak nekonkretizovanou a důkazně nepodloženou námitku prekluze, uplatněnou až v odvolacím řízení, pokládá za účelovou, nemající oporu v skutkovém stavu věci, který byl zjištěn a k jehož doplnění žádná ze stran nenavrhl další důkazy.

Poté, co se Ústavní soud seznámil s obsahem připojeného spisu, dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

V posuzovaném případě opíral vedlejší účastník - Česká pojišťovna, a.s., svůj návrh na zahájení řízení před obecnými soudy na zaplacení žalované částky proti stěžovateli - provozovateli parkoviště - o ustanovení § 813 o.z. , podle něhož, jestliže pojištěný má proti jinému právo na náhradu škody, způsobené pojistnou událostí, přechází jeho právo na pojistitele, a to do výše plnění, které mu pojistitel poskytl. Nezbytnou podmínkou této zákonné cese - přechodu práva na náhradu škody podle citovaného ustanovení, však je existence tohoto práva v okamžiku pojistného plnění. Právo na náhradu škody u odpovědnosti za škodu, způsobenou na vnesených nebo odložených věcech, o kterou v daném případě šlo, však musí být podle § 436 o.z. uplatněno u provozovatele bez zbytečného odkladu, a nebylo-li uplatněno nejpozději 15. dne po dni, kdy se poškozený o škodě dověděl, zanikne. Jde tedy o jeden z případů prekluze upravených občanským zákoníkem - zániku práva jeho neuplatněním v zákonem stanovené lhůtě, k němuž ve smyslu § 583 o.z. soud přihlíží, i když to dlužník nenamítá. Právě proto, že k zániku práva prekluzí, k němuž dochází ex lege, přihlíží soud z úřední povinnosti (právo, jež zaniklo prekluzí, nelze přiznat), nelze v daném případě z pohledu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod , garantujícím každému při soudní ochraně jeho práv zákonem stanovený postup, akceptovat postup odvolacího soudu, který se věcí z pohledu možného zániku práva jeho včasným neuplatněním odmítl zabývat, navzdory tomu, že námitku prekluze stěžovatel v řízení sám, byť se tak stalo v jeho závěru, vznesl. Z protokolu o jednání před odvolacím soudem sice vyplývá, že stěžovatel svůj poukaz na prekluzi blíže nekonkretizoval, nicméně z kontextu celého projednávaného případu bylo zřejmé, v jakém smyslu je s ohledem na projednávanou problematiku prekluze namítána. Navíc, pokud měl soud pochybnosti o konkrétnosti této námítky, měl stěžovatele vyzvat k jejímu upřesnění, podle přesvědčení Ústavního soudu však toho s ohledem na zákonný text ustanovení § 436 o.z. nebylo třeba, a soud měl v tomto případě volit postup podle § 120 odst. 3 věta první o.s.ř. Z uvedeného důvodu bylo proto napadené rozhodnutí Městského soudu v Praze podle § 82 odst. 1 , odst. 3 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb. , ve znění pozdějších předpisů, zrušeno a zároveň z důvodu procesní ekonomie bylo zrušeno i rozhodnutí soudu I. stupně.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 1. září 2000